

Творча спадщина Михайла Врубеля в музеях України

ЄВГЕН ІГНАТОВ

Анотація. У статті представлені результати комплексного дослідження творчого спадку Михайла Врубеля на основі фондів та збірок українських музеїв. Здійснена спроба охарактеризувати основні особливості київського періоду творчості видатного художника кінця XIX — початку XX століття, проаналізовані ключові роботи, створені на території України, та їх значення у художньому доробку митця. Вказано на необхідність ґрунтовного вивчення національної культурної спадщини як одного з комунікативних засобів в умовах інтенсивної культурної політики України.

Ключові слова: творчість Михайла Врубеля, живопис, творча спадщина, графіка, ескіз.

*Перед тим, що Врубель та йому подібні
відкривають людству раз у століття,
я вмію лише тремтіти.
Тих світів, які бачили вони, ми не бачимо.*

Олександр Блок

Постановка проблеми. В історії української художньої культури кінця XIX — початку XX століття постать Михайла Врубеля (1856–1910)? живописця, реставратора, графіка, ілюстратора, скульптора та сценографа, чия творчість стоїть біля витоків не одного визначеного напрямку, а практично всіх авангардних пошуків мистецтва XX ст., посідає особливе місце. Його творчість заслужено внесена до скарбниці шедеврів світового мистецтва, і велика колекція творів зберігається саме на території України (де він кілька років жив та працював), а саме в Національному музеї «Київська картинна галерея» (далі — НМККГ) та Одеському художньому музеї, Горлівському художньому музеї. Стіни Кирилівської церкви (Церква святих Кирила та Афанасія Олександрійських) та Воло-

димирського собору прикрашають його монументальними розписами та орнаментами, а також реставраційні роботи Врубеля знаходяться у Софійському соборі.

Художник за все життя бував в Україні неодноразово: закінчив юридичний факультет Рішельєвської гімназії в Одесі, паралельно вчився у рисувальній школі Спілки образотворчих мистецтв і музики у 1870 та 1872 роках, бував у Харкові на гастролях дружини та неодноразово гостив у родини в Севастополі. Втім, саме в Києві, куди художник приїхав 1884 р. для реставрації старих та створення нових монументальних розписів у Кирилівській церкві, почався його самостійний творчий шлях. Саме у Києві він сформував свій стиль, визначив власний шлях в мистецтві, створив єдині за життя

сакральні монументальні роботи — розписи Кирилівської церкви, Софійського та Володимирського соборів. За різними джерелами, творчий спадок Врубеля, що зберігається на території України, налічує понад 200 творів.

Системне дослідження фондів та збірок українських музейних колекцій, в тому числі і творчого доробку видатного російського митця Михайла Врубеля, обумовлене необхідністю ґрунтовного вивчення національної культурної спадщини, адже проблема дослідження та збереження культурного спадку на державному рівні набуває першочергового значення в умовах інтенсивної культурної політики України. Образ сучасної України на загальносвітовому культурному рівні в ході переосмислення національних надбань та поступового входження у загальномистецький контекст поступово стає цілісним завдяки дослідженню набутих українських митців та вивченню зібрань українських колекціонерів в українських музеях тощо.

У зв'язку з недостатньою вивченістю колекцій українських музеїв, та й усієї культурної спадщини, сьогодні зростає нагальна потреба у вирішенні актуальних задач систематизації наявного теоретичного і практичного матеріалу, у вдосконаленні діючих та розробці нових принципів і методів формування загальноукраїнського культурномистецького фонду, що сприятимуть підвищенню культурного рівня країни у світовому культурному середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багатогранність таланту, широкі відомості про особисте життя, які знаходимо у згадках сучасників [3; 11] і самого Михайла Врубеля, а також універсальність його творчої натури широко досліджена у різних сферах мистецтвознавчої науки. Враховуючи загадковість та містичність не лише його творчості, а й способу життя, дослідники Д. Коган [10], Н. Дмитрієва [6] та інші часом акцентують увагу саме на цьому аспекті, подекуди лишаючи поза увагою художню значимість його творів. Д. Коган у монографії «Михаил Врубель» аналізує художній спадок художника, широко залучаючи різноманітні архівні матеріали,

документи, спогади сучасників тощо, відтворюючи діяльність митця на широкому тлі суспільно-політичного та літературно-художнього життя кінця XIX — початку XX століття [10]. Письменниця В. Домітєєва у роботі «Врубель. Біографії та мемуари» образно вибудовує біографію митця, «спрямованого "будити душу" втіленнями краси і таємниці» [7]. Ґрунтовним дослідженням творчості художника є монографія М. Германа «Михаил Врубель» [4], де наразі вказується, що сувора до художника доля лишила нащадкам вельми скупої доробок, зазначаючи, що й він «настільки значний та довговічний, передусім тому, що звернений у майбутнє» [4]. Спогади про сучасників та особиста переписка завжди стають джерелом інформації про образ художника. Наприклад, в збірці «Константин Коровин wspominaє...» [11] у повному обсязі представлена літературна спадщина видатного російського художника Коровіна, а саме його спогади про життя, сучасників, у тому числі про Михайла Врубеля. А збірка «Врубель. Переписка. Воспоминання о художнике» [3] містить листування з рідними, дружиною Н. Забелою-Врубель, митцями та художніми діячами І. Остроуховим, В. Серовим, С. Мамонтовим тощо, а також спогади про Врубеля його сестри та дружини, художників М. Мурашка, М. Нестерова та ін.

Важливим для вітчизняної мистецтвознавчої літератури стало дослідження історика І. Марголіної «Ангели Врубеля» [13], що вийшло друком 2012 року. Це перше в Україні видання, що детально розповідає про роботу митця над розписами Свято-Кирилівської церкви у Києві та пропонує їх розширену мистецьку характеристику.

Незважаючи на те, що життя і творчість Врубеля описані у численних наукових та науково-популярних виданнях, до сьогодні системні дослідження фондів та збірок українських музейних колекцій, обумовлені необхідністю ґрунтовного вивчення національної культурної спадщини, дещо обходять творчий доробок Михайла Врубеля, який зберігається в українських музеях, що і становить мету пропонованого дослідження.

Основні результати дослідження. Художник Михайло Врубель жив та працював в Києві п'ять років (з 1884 по 1889) на запрошення професора Адріана Прахова для роботи над іконостасом взятої ним під реставрацію Кирилівської церкви. Цей київський період дослідники називають значним і найпліднішим у його творчості, адже саме цього часу Врубель створює одну з найвідоміших картин «Дівчинка на тлі персидського клима» (1886, зібрання НМККГ), створив легендарні іконні образи Афанасія, Богоматері, Христа та Кирила для мармурового іконостасу Кирилівської церкви, а також стінні розписи в ній та багато іншого. Саме в Києві Врубель починає працювати над своїм найвідомішим художнім образом («Голова Демона», ілюстрація до поеми М. Лермонтова, 1890–1891, зібрання НМККГ).

Твори Михайла Врубеля в Україні розташовані у зібраннях музейних колекцій Національного музею «Київська картинна галерея», Одеського художнього музею, Горлівського художнього музею, Кирилівської церкви та Володимирського собору в Києві, а також його надзвичайно майстерні реставраційні роботи можна побачити в куполі Софійського собору.

У Національному музеї «Київська картинна галерея» зберігається одна з найбільших у світі колекція творів Врубеля, унікальна з точки зору повноцінності зібраних в ній робіт київського періоду. Унікальна колекція містить широко відомі твори, багаточисельні замальовки з натури, начерки та ескізи, а також показує найбільш значні тематичні пласти творчості майстра, які можна умовно назвати як «люди», «квіти», «боги, ангели, пророки» (сакральна тематика). Необхідно зазначити, що більша половина робіт митця, що зберігаються в Київському музеї, це замальовки з альбомів художника, ескізи, начерки, серед яких багато сюжетів з побуту родини Адріана Прахова.

Етюд «Натурниця в обстановці Ренесансу» (папір на картоні, акварель, білило, лак, 1883) був створений Врубелем ще під час навчання у петербурзькій Академії мистецтв (де Врубель займався під керівництвом професора П. Чистя-

кова) і привезений до Києва як своєрідне свідчення надзвичайної майстерності акварельної техніки Врубеля. У витонченому малюнку проявилось колористичне вміння художника ілюзорно передати красу зібраних в одному полотні коштовних речей — шовкових мереживних тканин, старовинних меблів, а також досконалість оголеного жіночого тіла [2]. Демонструє блискуче володіння Врубелем акварельною технікою й робота «Східна казка» (папір на картоні, акварель, білило, графітний олівець, лак, колаж, 1886). Романтичне захоплення художника Сходом особливо яскраво проявилось саме в цій, невеликій за розміром, акварелі. Ювелірна вишуканість, багатство колористичної гамми сприяють створенню таємничої казкової атмосфери та екзотичної пишності східного побуту.

В Київському музеї зберігається і одна з найкращих робіт Врубеля — перший його портрет напи-

саний олійними фарбами з натури — «Дівчинка на тлі персидського килима», полотно, олія, 1886). Художник зобразив тринадцятирічну доньку власника київської позикової каси Маню Дахнович. Тендітна дівчинка з блідим обличчям і великими темними сумними очима оточена дорогоцінними килимами, шовками та прикрасами, сама схожа на коштовну ляльку, загублену серед речей. У роботі відобразилась пристрасть Врубеля до тонких нюансів кольору і переливів каміння, блиску металів. Але вся ця розкіш не лишила зображений образ людяності — її живі риси та неприкритий сум гостро виступають на фоні розкішного тла. Михайло Врубель створив таким чином поетичний образ, сповнений загадковості, чарівності та краси [2]. Живописна поверхня полотна мерехтить подібно до блиску дорогоцінного каміння та мозаїчної смальти. У цій роботі художник вперше знайшов свій колористичний тембр — «звучання» густих, наче сутінкових холодних тонів, намагаючись винайти нові прийоми олійного живопису, не просто зімітувати мозаїку, а й перетворити зображення на коштовність, яка мерехтить із глибини полотна чистим повнозвучним кольором [5].

В Київському музеї також представлена одна з найбільших колекцій етюдів та квіткових композицій Михайла Врубеля. Розквіт цього жанру в творчості художника прийшовся саме на київський період. Сам мистець, за загадками сучасників, особливо значення таким роботам не надавав, вважаючи їх «прохідними», однак ці маленькі шедеври сьогодні складають широкий пласт його творчого доробку. Практичним підтвердженням промовистого висловлювання Врубеля про орнаментальність може слугувати його акварель «Шиповник» (папір, акварель, 1884, зібрання НМККГ). Під «орнаментальністю» він розумів такий метод роботи, коли художник, вигадуючи або малюючи з натури, має слідкувати не лише за зовнішнім контуром предмету, його абрисом, а й за обрисами самого фону, піклуватися про його зв'язок з основним предметом зображення, щоб всі елементи композиції були міцно пов'язані між собою. Сам Врубель завжди прагнув проникнути «вглиб» предмету, з-

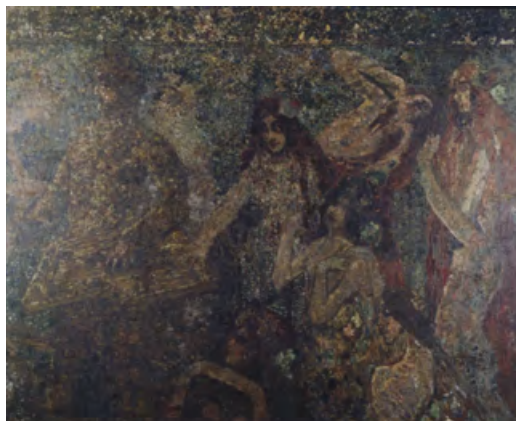
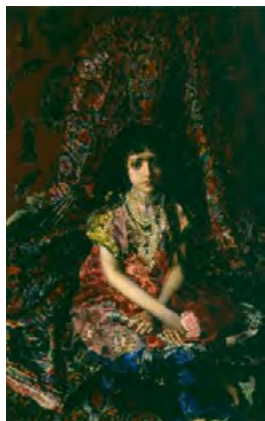
бразити його в декількох планах, пов'язаних між собою [5]. У своїх малюнках квітів з натури Врубель навмисно будує форму на оптичній наближеності та деталізації, а не на просторовій віддаленості та узагальненні. Це надає його зображенням особливої інтимності.

Етюди квітів, до зображення яких неодноразово звертався художник, представляють його власний світ піднесеної, натхненної краси. У мінливих, хитких формах азалій, ірисів, орхідей, шипшини вражає конструктивна чіткість та структурність. Однак аналітичність Врубеля не заважала йому відчувати і передавати поезію життя, адже «алгебра» і «гармонія» в його творах нерозривно пов'язані. Так, ніжність, прозорість і свіжість, що випромінює «Біла азалія» (етюд, графічний олівець, папір, акварель, 1886–1887, зібрання НМККГ) — результат проникнення в «архітектуру» квітки, скрупульозного аналізу характерних ознак графічними засобами. Кожен штрих малюнку, лягаючи у певну площину, лаконічно проявляє експресивну й дивовижно активну художню форму [2].

Однією з головних тем творчості Врубеля є біблійні та євангельські образи. Образи Богородиці, Ісуса, янголів, архангелів, демонів супроводжували художника протягом усього його творчого життя, відображаючи внутрішній стан митця та красу світу. У Київському музеї зберігається ціла галерея потужних і надзвичайно виразних художніх образів, що виявляють у повному обсязі та розмаїтті цей тематичний пласт творчого доробку митця.

Вищим досягненням Михайла Врубеля київського періоду його творчості стали акварельні ескізи до розписів Володимирського собору. «Мистець написав ескізи до розпису вже збудованого Володимирського собору, але так сталося, що вони не прикрасили собор. Це мали бути великі композиції — «Янгол з кадилом і свічкою» та «Плач надгробний». Нині ці ескізи збережені у Музеї російського мистецтва в Києві» [13].

В експозиції Музею представлені чотири варіанти «надгробного плачу» (1887, папір, графічний олівець, акварель). У даних ескізах майстер

демонструє власну драматичну і разом з тим монументальну розробку традиційного біблійного сюжету, в повній мірі відчувуючи художню істину давньоруського і візантійського мистецтва, розуміючи його красу і натхненність. У всіх варіантах «надгробного плачу» художник відтворює німий діалог Марії та Христа, візуалізуючи надзвичайно тонку красу людського горя.

Ще один неперевершений ескіз для оформлення собору — «Янгол з кадилом та свічкою» (папір, акварель, графітний олівець, 1887). Сучасники вважали, що це автопортретне зображення самого художника. Врубель створив надзвичайно натхненний образ Божого посланця, який скоріше нагадує італійського юнака з картин майстрів епохи бароко. Втім, його неземна сутність відображена у відчуженому погляді, фантазійному тонкому і багатобарвному вбранні, а крила зображені настільки тонко, що лише вгадуються.

Ескізи розписів Володимирського собору є кульмінацією київського періоду Врубеля (1887, акварель і графітний олівець, переважно НМККТ); з часів древнього іконопису російський живопис не знав кольорових гам такої сили узагальнення і впливу. Недивно, що ці ескізи збентежили офіційну церковну комісію і залишилися не здійсненими у великому масштабі, на стіні, адже вони настільки вибивалися із загального ритму робіт інших художників, які працювали над оформленням собору.

Ще один період творчості Михайла Врубеля пов'язаний з Одесою, де він прожив майже п'ять гімназійних років, вчився у школі малювання, а пізніше, вже сталим художником, почав роботу над відомим «Демоном». Зі своїм товаришем В. Серовим Врубель планував відкрити там приватну художню школу на кшталт французьких шкіл малювання, а також гостював у батьків, які проживали в цьому місті майже 10 років [1].

Так, у зібранні Одеського художнього музею сьогодні експонується декілька відомих робіт Михайла Врубеля: два живописних полотна («Валькірія» (1899), «Болотні вогні» (1890), два малюнки («Родина Я. Тарновського за карточним столом» (1887), «Портрет невідомої») та дві майоліки («Волхова», «Жінка в кокошнику»).

Полотно «Валькірія» (полотно, олія, 1899, зібрання ОХМ) потрапило до колекції Музею 1926 року із зібрання М. Брайкевича (так само, як і робота «Болотні вогні»). В образі Валькірії було візуалізовано княгиню Марію Тенишеву — відому меценатку та колекціонерку, в садибі якої Врубель деякий час гостював разом зі своєю дружиною. Художник зобразив витончену та задумливу жінку у розкішному вбранні. Врубель практично написав портрет самої Марії у вигляді скандинавської богині Валькірії, але в художника, за великим рахунком і власним відчуттям, не стояла задача подібності з оригіналом. Риси її обличчя трохи перебільшені: строго стиснуті тонкі губи, овальне обличчя, розши-

рені очі — «Валькірія» несе в собі деякі демонічні мотиви, властиві неповторній творчості митця.

В музейній колекції Одеського художнього музею зберігаються ще два малюнки: «Родина Я. Тарновського за карточним столом» (1887) та «Портрет невідомої», а також дві майоліки: «Волхова» за мотивами опери Римського-Корсакова «Садко» та «Жінка в кокошнику», яка потрапила до музею із зібрання А. Русова, — створені в період захоплення Врубелем театром та сценографією.

На території України зберігаються також дві дуже цікаві роботи художника: живописне полотно «Садко» (1898) та графічний «Портрет дружини лікаря Усольцева» (1861). Ці твори знаходяться в колекції Горлівського художнього музею. Врубель любив експериментувати з живописними техніками, «Садко» — яскравий приклад таких експериментів. Художник в процесі написання додав до олійних фарб цинк з метою надати кольору більшу насиченість. Характерний врубелівський мазок, стилізований під візантійську мозаїку, з вкрапленнями шматочків фольги по всій площині картини, мав незвичний декоративний блиск. Існують свідчення сучасників художника про те, що картина блищала та переливалася, мов була складена з найдрібніших дорогоцінних часточок.

Та, нажаль, митець не врахував того, що з часом цинкова фарба неодмінно та незворотно поблякне. Можливо, він розраховував на короткотривалий ефект від «Садко» і тому не переймався довговічністю роботи. Але ймовірно, це був чистий експеримент, результатів якого ніхто, включаючи автора, передбачити не міг.

Висновки. Михайло Врубель — основоположник символізму та модерну в російському мистецтві, якого називають одним із найвизначніших митців свого часу, часу межі XIX та XX століття, часу великих культурно-соціальних змін та зрушень, цікавих досліджень, відкриттів та досягнень. З Україною пов'язаний один із найбільш плідних та цікавих за своєю різноманітністю та усвідомленістю періодів творчості Михайла Врубеля. В українських музеях від часу перебування художника в Україні (адже й тоді його роботи потрапляли

в збірки відомих колекціонерів) дотепер зберігається велика кількість (близько 200) його визначних творів, як станкового, так і монументального живопису, а також майоліки.

Спадщина Михайла Врубеля давно вже стала дорогоцінним надбанням світової культури. Серед його творів — портрети, жанрові картини, декоративні панно, ілюстрації, ескізи театральних завіс, скульптурні твори, проекти будинків, що вражають за розмахом і широтою творчого діапазону.

У Києві, куди Врубель приїхав 1884 року на запрошення відомого історика-мистецтвознавця і археолога А. Прахова для участі в реставрації Кирилівської церкви, він опиняється в епіцентрі пошуків великого національного стилю: в творах київського періоду, що наразі зберігаються в Київській картинній галереї та Одеському художньому музеї, розкрився талант колориста та маювальника, в ескізах до розписів Кирилівської церкви та Володимирського собору — монументаліста і декоратора (чотири ескізи «Надгробний плач» (1887), «Янгол з кадилом та свічкою» (1887), обидва — зібрання КНМРМ), відбулося прагнення до піднесено-одухотвореного мистецтва, що, за задумом митця, протистоїть «сірій повсякденності».

У київському періоді художник виступив як надзвичайно обдарований майстер акварельної техніки («Шиповник» (1884), «Біла азалія» (1886–1887), обидва — зібрання НМККГ, «Родина Я. Тарновського за карточним столом» (1887), «Портрет невідомої» (обидва — зібрання ОХМ).

Великий талант молодого художника, колориста і майстра пензля проявився у вмінні ілюзорно передати красу зібраних до купи коштовних речей — візерункових шовкових тканин, старовинних меблів, а також досконалість оголеного жіночого тіла («Дівчинка на тлі персидського килима» (1886), «Натурниця в обстановці Ренесансу» (1883), «Східна казка» (1886) — зібрання НМККГ, «Валькірія» (1899) та майоліки «Волхова» і «Жінка в кокошнику» — зібрання ОХМ).

Таким чином, маючи в Україні видатну колекцію робіт Михайла Врубеля, найбільш значного і самотнього виразника тенденцій символізму

та модерну в живописі та графіці, і досліджуючи лічезний потенціал у вирішенні визначних питань на рівні державної спадщини, Україна має великий культурний потенціал у вирішенні визначних питань культурної політики.

Література

1. Алпатов М. Живописное мастерство Врубеля. М.: Лира, 2000. 232 с.
2. Врубель М. URL: <http://www.kmrm.com.ua/rus/kolekciya/personalii/1144.html> (дата звернення 28.08.2018)
3. Врубель. Переписка. Воспоминания о художнике. М.: Искусство, 1963.
4. Герман М. Михаил Врубель. 1856–1910. СПб.: Аврора, 1996. 159 с.
5. Девочка на фоне персидского ковра — 1886. Михаил Врубель. Творчество URL: <http://www.filoli.ru/artists/077-wrobel/wrobel-devochka.php> (дата звернення 28.08.2018)
6. Дмитриева Н. Михаил Врубель. Жизнь и творчество. М.: Искусство, 1984.
7. Домитеева В. Врубель. Биографии и мемуары. М.: Молодая гвардия, 2014.
8. Дьяченко С. В образе святого // Новый Фаворит. 2010. № 1 (40). С. 6–9.
9. Климов П. Михаил Врубель. Альбом. М.: Арт-Родник, 2001.
10. Коган Д. Врубель. М.: Искусство, 1980.
11. Константин Коровин вспоминает... Сборник. М.: Изобразительное искусство, 1990.
12. М. Врубель — характеристика творчества, произведения // Культура — здесь и сейчас. URL: <http://velikayakultura.ru/russkaya-zhivopis/m-a-vrubel-harakteristika-tvorchestva-proizvedeniya> (дата звернення 28.08.2018)
13. Марголіна І. Ангели Врубеля. К.: Либідь, 2012. 144 с.
14. Символизм творчества М. Врубеля в современном мире как объект анализа, изучения и вдохновения. URL: <http://www.microanswers.ru/article/simvolizm-tvorchestva-m-a-vrubelja.html> (дата звернення 28.08.2018).
15. Скоробогачева А. Михаил Врубель. М.: Арт-Родник, 2010.
16. Циба Г. Врубель и Киев. URL: <http://artukraine.com.ua/a/vrubel-i-kiev/#.W4KjrOgzZPY> (10.10.2011) (дата звернення 28.08.2018).

References

1. Alpatov M. Zhivopisnoe masterstvo Vrubelya. M.: Lira, 2000. 232 s.
2. Vrubel M. URL: <http://www.kmrm.com.ua/rus/kolekciya/personalii/1144.html> (data zvernennya 28.08.2018)
3. Vrubel. Perepiska. Vospominaniya o hudozhnike. M.: Iskusstvo, 1963.
4. German M. Mihail Vrubel. 1856–1910. SPb.: Avrora, 1996. 159 s.
5. Devchka na fone persidskogo kovra — 1886. Mihail Vrubel. Tvorchestvo URL: <http://www.filoli.ru/artists/077-wrobel/wrobel-devochka.php> (data zvernennya 28.08.2018)
6. Dmitrieva N. Mihail Vrubel. Zhizn i tvorchestvo. M.: Iskusstvo, 1984.
7. Domiteeva V. Vrubel. Biografii i memuari. M.: Molodaya gvardiya, 2014.
8. Dyachenko S. V obraze svyatogo // Novyy Favorit. 2010. # 1 (40). S. 6–9.
9. Klimov P. Mihail Vrubel. Albom. M.: Art-Rodnik, 2001.
10. Kogan D. Vrubel. M.: Iskusstvo, 1980.
11. Konstantin Korovin vspominaet... Sbornik. M.: Izobrazitelnoe iskusstvo, 1990.

12. M. Vrubel — charakteristika tvorchestva, proizvedeniya // Kultura — zdes i seychas. URL: <http://velikayakultura.ru/russkaya-zhivopis/m-a-vrubel-harakteristika-tvorchestva-proizvedeniya> (data zvernennyya 28.08.2018)
13. Margolina I. Angeli Vrubelya. K.: LibId, 2012. 144 s.
14. Simvolizm tvorchestva M. Vrubelya v sovremennom mire kak ob'ekt analiza, izucheniya i vdohnoveniya. URL: <http://www.microanswers.ru/article/simvolizm-tvorchestva-m-a-vrubelja.html> (data zvernennyya 28.08.2018).
15. Skorobogacheva L. Mihail Vrubel. M.: Art-Rodnik, 2010.
16. Tsiba G. Vrubel i Kiev. URL: <http://artukraine.com.ua/a/vrubel-i-kiev/#.W4KjrOgzZPY> (10.10.2011) (data zvernennyya 28.08.2018).

Игнатов Е. Е. Творческое наследие Михаила Врубеля в музеях Украины

Аннотация. В статье представлены результаты комплексного изучения творческого наследия Михаила Врубеля на основе фондов и собраний украинских музеев. Осуществлена попытка охарактеризовать основные особенности киевского периода творчества выдающегося художника конца XIX — начала XX века, проанализированы ключевые работы, созданные на территории Украины, и их значение в художественном наследии художника. Подчеркнута необходимость тщательного изучения национального культурного наследия как одного из коммуникативных средств в условиях интенсивной культурной политики Украины.

Ключевые слова: творчество Михаила Врубеля, живопись, творческое наследие, графика, эскиз.

Ignatov E. E. Mikhail Vrubel's creative heritage in museums of Ukraine

Abstract. The article presents the results of a comprehensive research of the creative heritage of Mikhail Vrubel, that based in the funds and collections Ukrainian museums. An attempt was made to characterize the main features of «Kyiv» period the artist of the late XIX — early XX century, analyzed important works that created in Ukraine, and their importance in the artistic works of the artist. The necessity of thorough study of the national cultural heritage as one of the communicative means in the conditions of intensive cultural policy of Ukraine is indicated.

Keywords: creativity of Mikhail Vrubel, painting, creative heritage, graphics, sketch.